

DEZVOLTAREA CAPACITĂȚILOR PERSONALULUI DIN BIBLIOTECI: DEZVOLTARE PROFESIONALĂ, ÎNVĂȚARE ORIENTATĂ, OPORTUNITĂȚI PENTRU REȚELE

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Articolul este axat pe una dintre prioritățile Anului profesional 2020, formulată în titlul acestuia. Sunt reliefate trei componente de bază ale acestei priorități: dezvoltare profesională, învățare orientată, incluziune digitală. Cele relatate sunt poziții de reper în desfășurarea educației non-formale și informale a personalului de specialitate din biblioteci.

Cuvinte-cheie: dezvoltare profesională, învățare orientată, incluziunea digitală a bibliotecarilor.

Abstract: The article focuses on a priority of the 2020 Professional Year, set out in its title. Three basic components of this priority are highlighted: professional development, oriented learning, and digital inclusion. All they are mark points in development of non-formal and informal education of the specialized library staff.

Keywords: professional development, oriented learning, digital inclusion of librarians.

Prioritatea profesională, prezentată în titlul articolului, a fost aprobată/discutată de rând cu altele (formulate prin cuvinte-cheie: formarea culturii lecturii, dezvoltarea serviciilor, Știința Deschisă) la Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci (30 octombrie 2019).

Care ar fi axele de conținut privind această prioritate a anului profesional 2020? Specificăm trei cuvinte-cheie în acest sens: dezvoltare profesională, învățare orientată, incluziune digitală.

Dezvoltarea profesională este o condiție pentru reprezentantul oricărei profesii, îndeosebi vorba fiind despre bibliotecar. Spre/ pentru dezvoltarea profesională ne orientează autoritățile internaționale și naționale de profil, cadrul legislativ, de reglementare. Dacă se dorește de a amplifica reușita bibliotecii, este necesar de a face să crească profesional personalul acesteia. Dezvoltarea profesională este o responsabilitate individuală, dar și instituțională, fiind o urmare a implicării în activități educaționale, în învățarea orientată.

Învățarea orientată ține nemijlocit de acțiune, impact – serviciu/ produs nou, tehnologie, acțiunea de a utiliza eficient

resursele în Acces Deschis etc. Învățarea orientată presupune o restructurare a actului educațional, orientat atât spre transferul/ cumularea de cunoștințe, cât, mai ales, spre transformarea acestora în cunoaștere, deprinderi, atitudini. Învățarea orientată amplasează în susul „listei” manageriale întrebarea: ce se face cu cunoștințele acumulate în cadrul activităților educaționale? cum vor fi materializate? ce perspective și continuitate există? În acest sens facem trimitere la experiențele Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării privind diseminarea angajamentelor formabililor și a informației privind realizarea acestora, organizarea sesiunilor de impact (de exemplu, elaborarea portofoliilor serviciilor de bibliotecă). Învățarea orientată solicită augmentarea responsabilității persoanei implicată în actul educațional, dar și a managerilor de bibliotecă (superiori și funcționali). Responsabilitatea managerilor ține nu doar de asigurarea condițiilor de participare la activitățile educaționale, dar, mai ales, de continuitatea actului: ce oportunități se deschid pentru bibliotecă, urmare a participării persoanei la acestea.

Reamintim că învățarea orientată presupune parcurgerea a 6 faze: *informarea* (De ce activitatea educațională? Ce scop urmărește?); *planificarea* (Ce voi implementa? Cum pot acționa?); *luarea deciziei* (ce variantă alegem?); *desfășurarea* (cum pun în practică?); *controlul* (corectitudine profesională: respectarea prevederilor cadrului de reglementare a standardelor etc.); *evaluare* (Ce este posibil de făcut mai bine? Vedem perspectivele? [5]. Învățarea orientată spre acțiune, impact, are mai multe *particularități esențiale*: este valabilă atât pentru formarea individuală, cât și cea instituționalizată; îl pune pe formabil în centrul demersului educațional, care, în mare măsură, decide el însuși să participe activ la procesul de învățare; presupune statutul de parteneri al formatorului și formabililor; crearea condițiilor optime de învățare (spații, timp oficial recunoscut, politici de formare ale personalului, manageri pe potrivă etc.); dezvoltarea capacității de a face față tuturor situațiilor; abordarea

interdisciplinară; se bazează pe debateri aprofundate în baza unor exemple, modele fundamentale pentru acțiunea ulterioară a formabilului; transfer de cunoștințe [5].

Societatea devine tot mai „digitalizată”, fapt ce determină axarea pe *incluziunea digitală* a personalului de specialitate din biblioteci. În abordarea conținutului „incluziunea digitală” recomandăm de a porni de la prevederile Strategiei IFLA 2019-2024, dar și ale Cadrului european al competenței digitale [2, 3]. A fi inclus digital presupune nu doar accesul, mânuirea și utilizarea tehnologiilor informației și comunicării. Este vorba și de cunoștințe, abilități și atitudini adecvate față de acestea. Astfel, dimensiunea internațională a incluziunii digitale a bibliotecarului conține: informarea și gestionarea informației, comunicarea digitală, crearea de conținuturi digitale, siguranța în utilizarea echipamentelor digitale, rezolvarea problemelor, respectarea normelor etice și legale în spațiul digital [3, 4, 5].

Ce presupune incluziunea digitală a bibliotecarului?

Competența digitală	Descrierea competenței digitale
Informarea, gestionarea informației	<i>Navigarea, căutarea și filtrarea informațiilor</i>: a accesa și a căuta informații online, a identifica/ definitiva nevoile de informații, a găsi informații relevante, a selecta eficient resursele, a naviga între sursele online, a crea strategii de informare personală; <i>Evaluarea informațiilor</i>: adunarea, procesarea, înțelegerea și evaluarea critică a informațiilor; <i>Stocarea și preluarea informațiilor</i>: a manipula și a stoca informații și conținut pentru preluare, organizare de informații; Notă: Această competență corespunde, în mare parte, conținutului culturii informației, cea din urmă incluzând trei componente: accesarea informației, evaluarea acesteia, utilizarea etică și corectă a informației.

Comunicarea digitală	<i>Interacțiune prin tehnologii:</i> a interacționa printr-o varietate de dispozitive și aplicații digitale; <i>Partajarea informațiilor și a conținutului:</i> a împărtăși cu alții locația și conținutul informațiilor găsite, a fi dispus și capabil de a împărtăși cunoștințe, conținut și resurse, a acționa ca intermediar de noi informații; <i>Implementarea „cetățeniei” online:</i> a participa la dezvoltarea comunității prin implicarea online, a căuta oportunități de dezvoltare și abilitare în utilizarea tehnologiilor. Fiind un centru local de tehnologia informației, biblioteca contribuie la utilizarea adecvată a tehnologiilor prin prestarea serviciilor: acces la echipamente și programe de aplicație, instruire și sprijin, acces la rețele și la servicii de navigare în rețea etc. [2, p. 71]; <i>Colaborarea prin canale digitale:</i> a utiliza tehnologii și media pentru lucrul în echipă, procese de colaborare și crearea de resurse, cunoștințe și conținut; <i>Netiquette:</i> a cunoaște/ a disemina regulile de comunicare online, a avea cunoștințe/ deprinderi privind normele de comportament în interacțiuni online, a fi conștient de aspectele diversității culturale, a se proteja pe sine și pe ceilalți de posibile pericole online (de exemplu, intimidarea cibernetică).
Creare de conținuturi digitale	<i>Dezvoltarea conținutului:</i> a crea conținut în diferite formate, inclusiv multimedia, baze de date (de ex. repozitorii), biblioteci digitale, blog-uri, site-uri etc.; <i>Integrare și reelaborare:</i> integrează dinamic texte, date, alte informații proprii sau preluate din locații externe în resursele create/ utilizate; implică utilizatorii, membrii comunității în crearea de conținuturi digitale; <i>Drepturi de autor și licențe:</i> înțelege modul în care se aplică drepturile de autor și licențele Creative Commons pentru informații și conținut, promovează ABC-ul proprietății intelectuale.
Siguranță în utilizarea echipamentelor digitale	<i>Dispozitive de protecție:</i> a proteja dispozitivele proprii, a înțelege riscurile și amenințările online, a ști despre siguranță și măsurile de securitate; <i>Protejarea datelor de caracter personal:</i> a înțelege termeni comuni de servicii, respectarea confidențialității proprii și a altor persoane, <i>Protejarea sănătății:</i> a evita riscurile pentru sănătate legate de utilizarea tehnologiei, în ceea ce privește amenințările la adresa fizică, bunăstarea psihologică; <i>Protejarea mediului:</i> a conștientiza impactul TIC asupra mediului.
Rezolvarea problemelor	<i>Rezolvarea problemelor tehnice:</i> a identifica problemele posibile și a le rezolva; <i>Identificarea nevoilor și a răspunsurilor tehnologice:</i> a evalua nevoile proprii în ceea ce privește resursele, instrumentele și dezvoltarea competențelor, a corela nevoile cu soluții posibile, adaptarea instrumentelor la nevoile personale pentru a evalua critic posibil soluții și instrumente digitale; <i>Inovarea și utilizarea creativă a tehnologiei:</i> a inova cu tehnologia, pentru a participa activ la colaborarea digitală, a se exprima creativ prin intermediul mijloacelor și tehnologiilor digitale; <i>Identificarea lacunelor de competență digitală:</i> a înțelege unde trebuie îmbunătățită sau actualizată competența proprie, pentru a-i susține pe ceilalți în dezvoltarea competenței lor digitale, pentru a fi la curent cu noile evoluții.
Respectarea normelor etice și legale în spațiul digital	<i>A lua decizii</i> informate referitor la dispozitivele electronice pe care le procură (personal sau instituția) și modul în care sunt utilizate, ținând cont de impactul acestora asupra mediului și sănătății umane; <i>A identifica</i> amenințările de securitate și a apela la ajutor pentru a le înlătura; <i>A explica</i> utilizatorilor și colegilor riscurile asociate distribuirii informațiilor de caracter personal în Internet, despre agresiunea cibernetică; <i>A respecta</i> regulile de utilizare a resurselor digitale în distribuție liberă, respectând prevederile dreptului de autor; <i>A promova</i> modalitățile de evitare a plagiatului, instrumentele pentru depistarea plagiatului; <i>A promova</i> prevederile legislației în domeniul protecției în mediul digital, educației digitale, infracțiunilor cibernetică, protecției datelor.

Cele relatate mai sus sunt poziții de reper în desfășurarea educației non-formale

și informale a personalului de specialitate din biblioteci.

Referințe bibliografice:

1. BARTHEL, Martin. Învățători din Proiectul EDUcitizens. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: <https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/educatie-participativa-ce-ar-putea-insemna-acest-lucru-cateva-invata-turi-din-proiectul>
2. DEDIU, Liviu-Iulian. Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane. București, 2012. 274 p. ISBN 978-606-92717-0-4.
3. FERRARI, Anuska. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. European Commission, 2013.[citat 29 mai 2020]. Disponibil: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a410aad4-10bf-4d25-8c5a-8646fe4101f1/language-en>
4. IFLA Strategy 2019-2024. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: <https://www.ifla.org/strategy>
5. STANDARDE de competențe digitale pentru cadrele didactice din învățământul general. Aprob. prin ordinul nr. 862 din 7 septembrie 2015 al Ministerului Educației. Chișinău, 2015. 8 p. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/cnc4_finalcompetente_digitale_profesori_22iulie2015.pdf
6. ȚĂȚU, Anatol. Instruirea orientată spre acțiune: concept actual pentru învățământul vocațional-tehnic. [citat 29 mai 2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/36_38_Instruirea%20orientata%20spre%20actiune_concept%20actual.pdf